Svenska företag och globala värdekedjor

Integration, beroenden och policyutmaningar

Fredrik Heyman och
Fredrik Sjöholm

22 oktober 2026

SNS

Världen har förändrats: från effektivitet till osäkerhet

Globala värdekedjor (GVC): produktionen delas upp i steg över flera länder. Företag köper insatsvaror och tjänster från utlandet och säljer vidare.

Handelspolitik

- Amerikanska tullar 2025
- Handelskriget USA–Kina
- Tullar som påtryckning

Störningar

- Pandemin, halvledarbrist
- Sanktionerna mot Ryssland
- Brexit

Politiskt svar

- Strategisk autonomi i EU
- Reshoring och friendshoring
- Industripolitik, subventioner

Hur behåller en liten öppen ekonomi vinsterna av öppenhet och samtidigt hanterar sårbarheter? Vad syns faktiskt i svenska data?

Rapportens frågor och data

1 Integration	2 Tjänster	3 Handelspartner	4 Företag	5 Effekter
Hur integrerad är svensk ekonomi i globala värdekedjor, och hur har det utvecklats?	Vilken roll spelar tjänstehandeln?	Vilka länder är viktiga handelspartner, och har handeln omdirigerats?	Vilka företag deltar, och vad särskiljer dem?	Påverkas produktivitet och sysselsättning när ett företag börjar importera insatsvaror?

Fyra datakällor (aggregerad och mikro)

UN Comtrade	**OECD TiVA**	**SCB, aggregerad statistik**	**SCB, mikrodata**

Sverige är starkt integrerat, men inte ovanligt starkt

GVC-deltagande, andel av total export (%), 1995–2022 (OECD-TiVA)

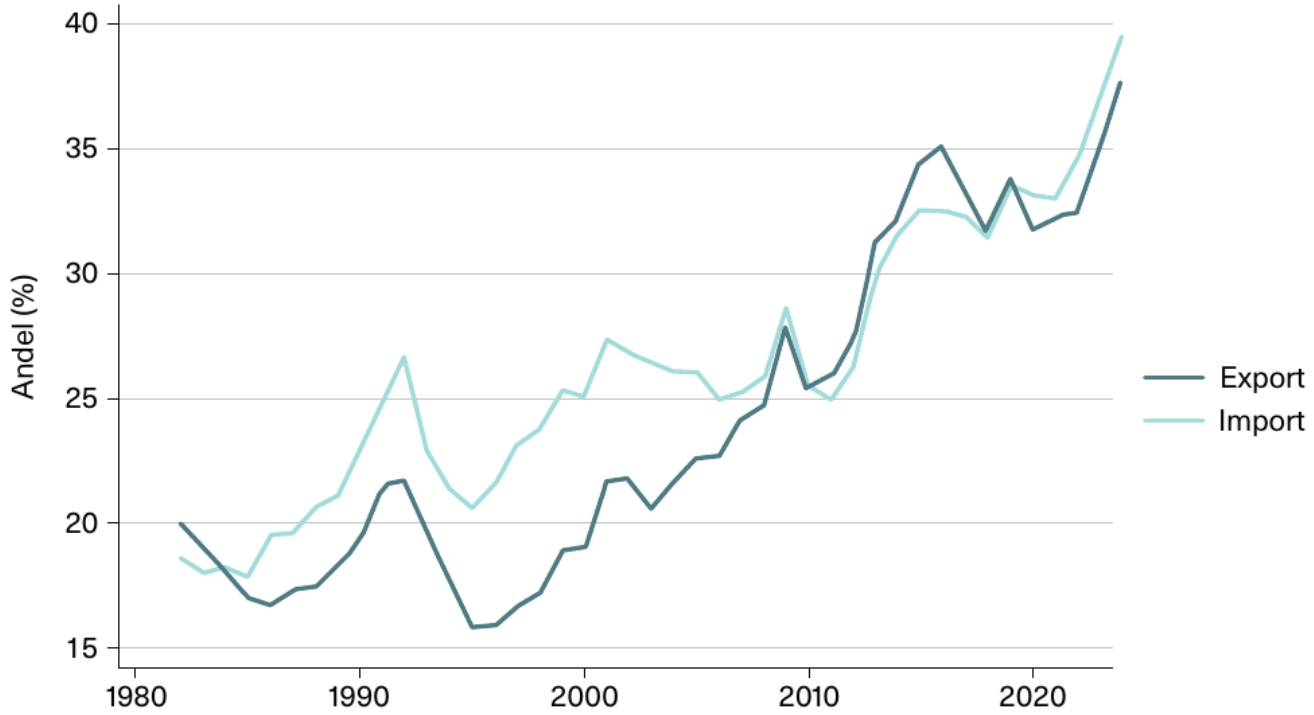

Kring 45 % av exporten kopplad till GVC
Ökning fram till finanskrisen (2022: drygt 50 %)

Stora länder lägre
USA och Kina har stora hemmamarknader

Hög integration
men inte extrem i förhållande till övriga EU

Tjänster blir allt viktigare i svensk handel

Tjänstehandelns andel av total handel (%) (SCB)

Nära 40 %

av Sveriges totala handel (globalt ca 25 %)

Handel mellan företag viktig

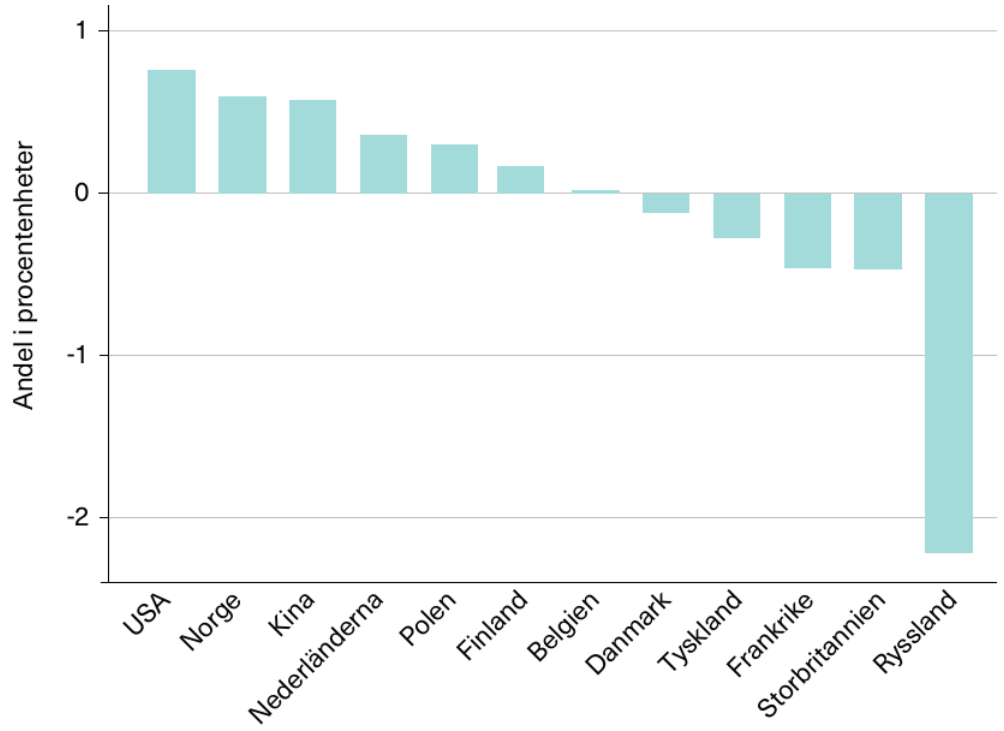
Olika affärstjänster (forskning; marknadsföring; juridik)

Annan geografi än varor

Storbritannien, USA, Irland och Schweiz är viktiga. Kina spelar en blygsam roll (gäller främst varor).

Leverantörskedjorna har varit förvånansvärt stabila

Förändring i importandel, procentenheter, 2014–2024 (UN Comtrade)

Små förändringar i landsmönstren

- Tydligast: Ryssland (sanktioner). Storbritannien, Frankrike och Tyskland minskar något
- Kinas andel har ökat något, ingen generell flytt. Nivåer: Europa dominerar. Tyskland störst (16 % av importen), Kina 6 %
- Företagsdata: fler och fler företag köper från Kina, men bara några % av importen flyttas till eller från Kina per år
- Stabilitet är inte nödvändigtvis styrka: kan spegla höga omställningskostnader och tröghet

Nu zoomar vi in: från länder till företag

1 Integration	2 Tjänster	3 Handelspartner	4 Företag	5 Effekter

Här zoomar vi in

Fråga 4: vilka företag deltar?

- hur vanligt är direkt deltagande?
- hur koncentrerad är handeln?
- vad särskiljer de handlande företagen?

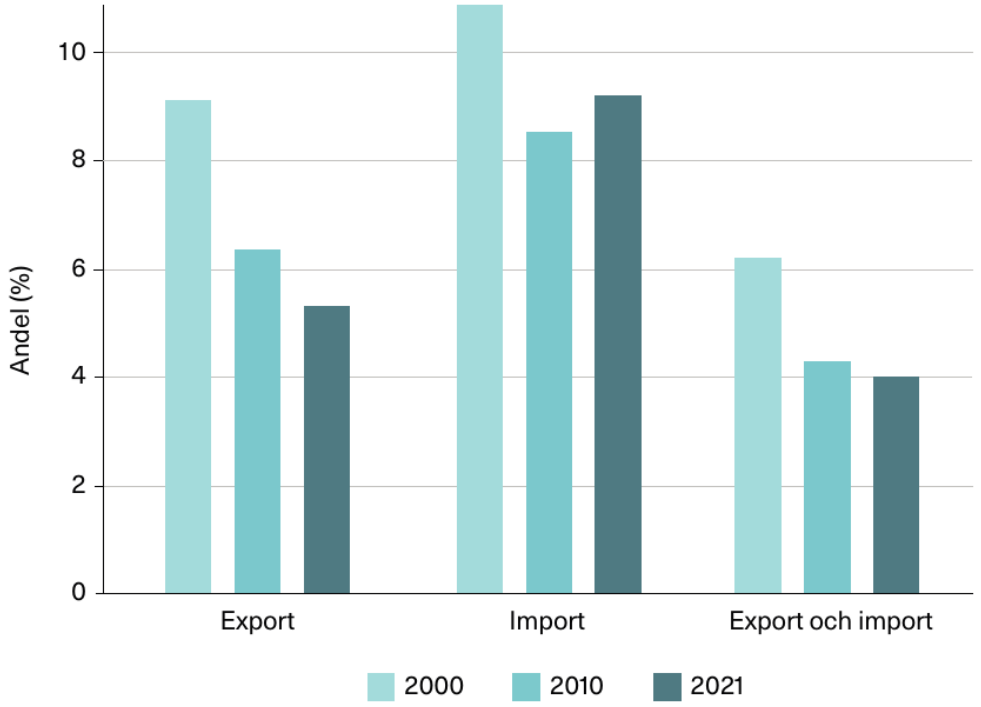
Fråga 5: påverkas produktivitet och sysselsättning?

Gör det skillnad för ett företag att börja importera? Vi följer företag före och efter importstart (kausala effekter).

Data: SCB:s mikrodata 1997–2021: bokslut för alla företag, import och export per produkt och land, och individdata om de anställda.

Få företag handlar direkt med insatsvaror, och färre än förr

Andel företag med import och/eller export av insatsvaror (%)

5 %
exporterar

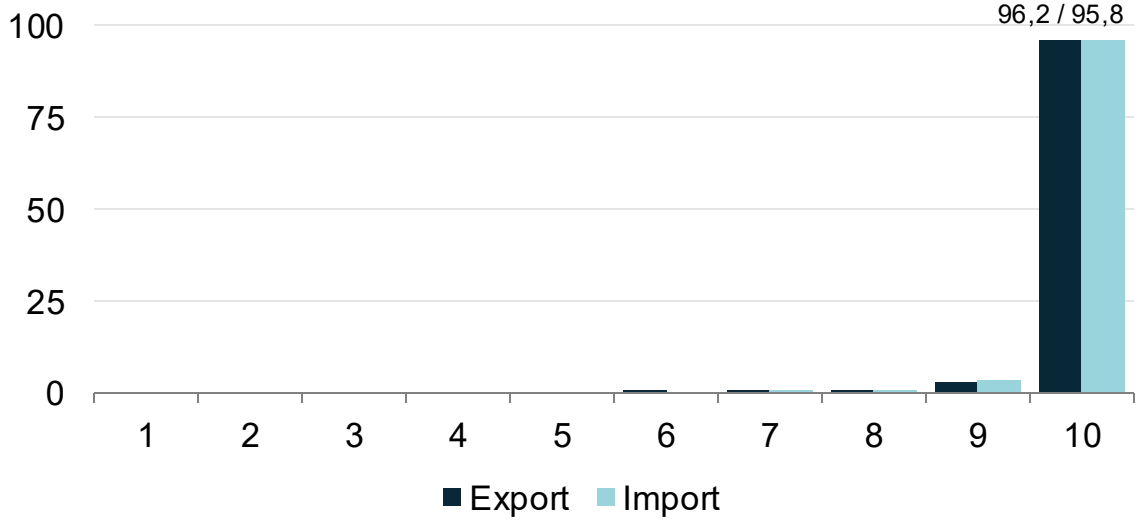
9 %
importerar

4 %
gör båda

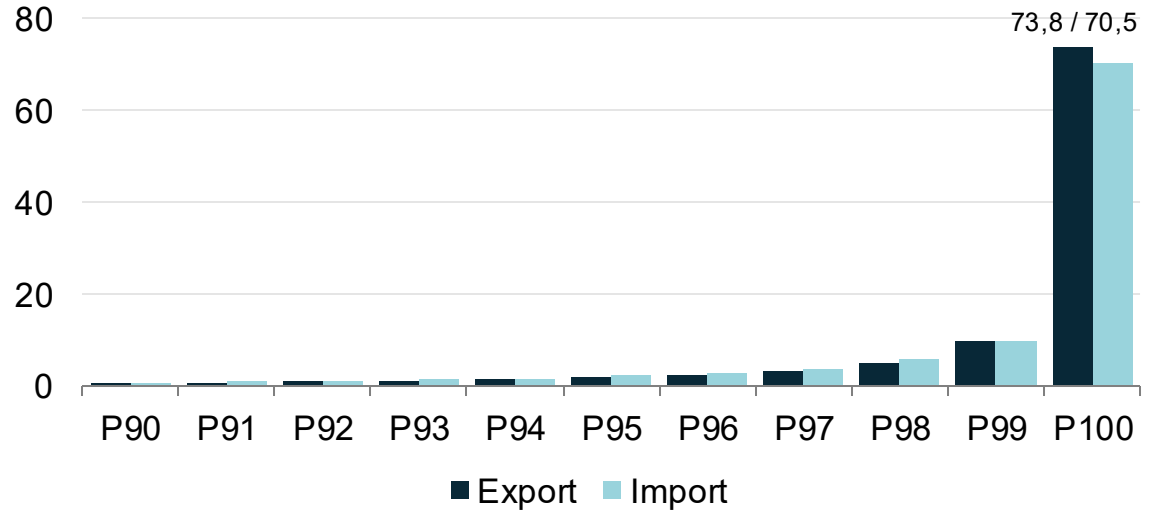
- Även i tillverkningsindustrin en minoritet
- Andelarna har minskat sedan 2000: export 9 → 5 %, import 11 → 9 %
- Delvis strukturomvandling, men minskningen syns också inom branscher

Handeln är extremt koncentrerad till ett fåtal företag

Fördelning per decil av handlande företag, 2021 (%)

Inom översta decilen, per percentil, 2021 (%)

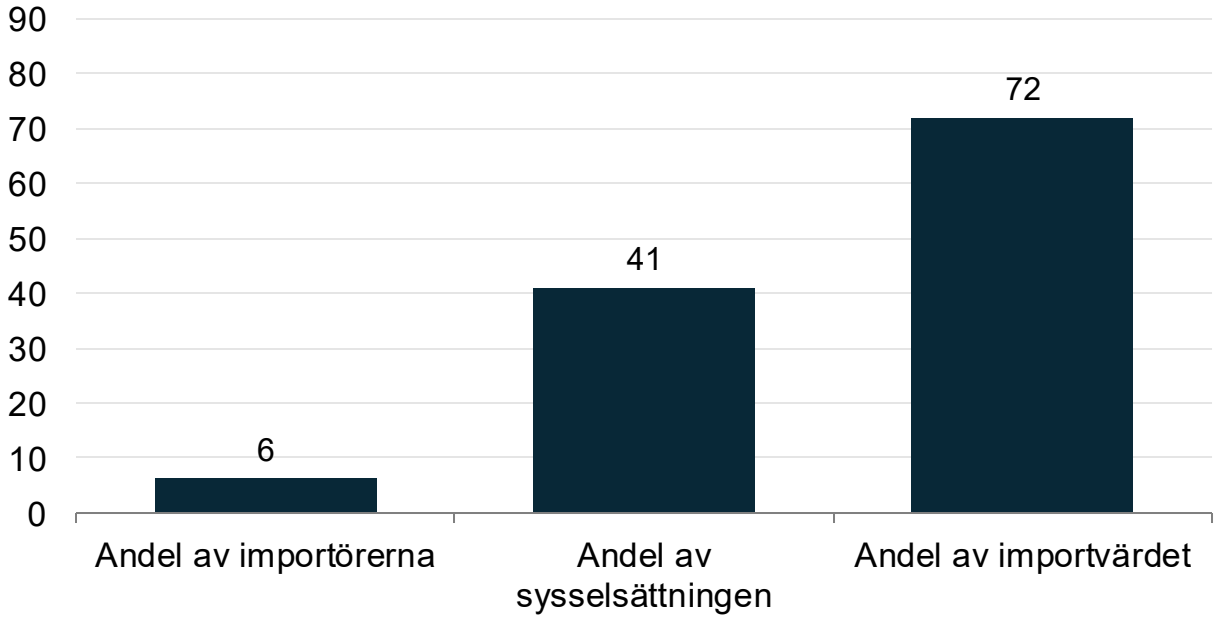

96 %
av handeln med insatsvaror ligger hos översta decilen av handlande företag

74 % / 71 %
av exporten resp. importen hos översta procenten av handlande företag

Hög sårbarhet
Störningar hos några få stora företag får stora effekter på handeln

Många småhandlare, få storhandlare

Superimportörer: fler än 10 produkter och fler än 10 länder, 2021 (%)

52 %
av importörerna köper från bara ett land

35 %
importerar bara en produkt

34 %
importerar en enda produkt från ett enda land

Få storhandlare
6 % superimportörer står för 72 % av importvärdet
41 % av sysselsättningen i handlande företag

Effekten av att börja importera

Problemet: företag börjar inte importera slumpmässigt. De som börjar är redan större och mer produktiva, så en enkel före-efter-jämförelse kan vilseleda.

1. Matcha

Varje företag som börjar importera paras med ett likartat företag som inte gör det.

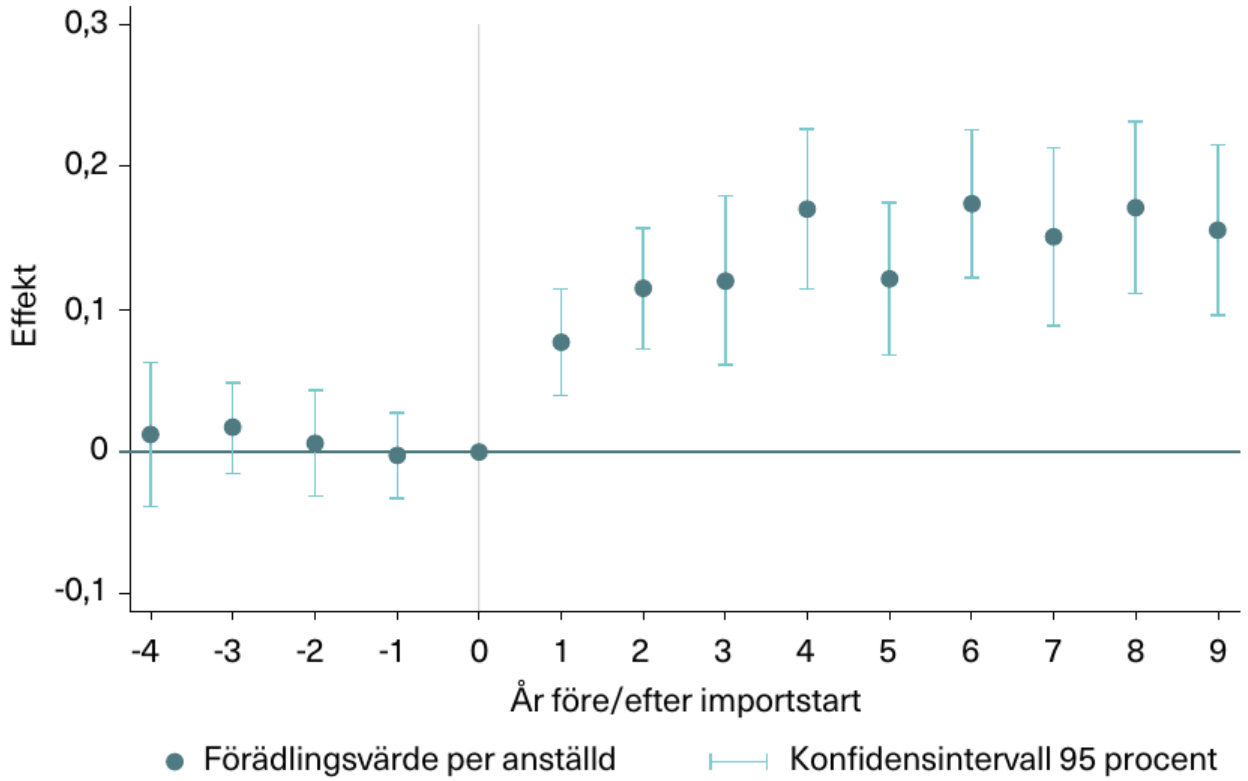
2. Följ över tid

Fyra år före till nio år efter importstart. Före start ska skillnaden vara nära noll.

Tolkning: den genomsnittliga utvecklingen för företag som börjar importera, jämfört med jämförbara företag. Importstart kan dock sammanfalla med andra förändringar.

Importstart följs av högre produktivitet

Arbetsproduktivitet (förädlingsvärde per anställd)

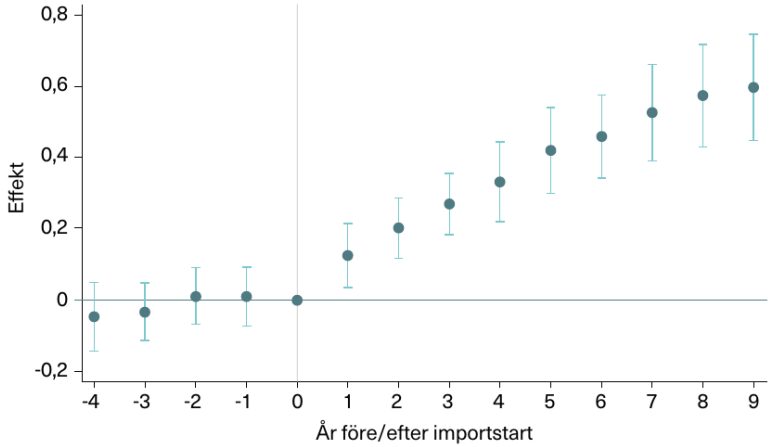

≈ 8 %
högre arbetsproduktivitet redan efter ett år

≈ 15 %
från fyra år och framåt

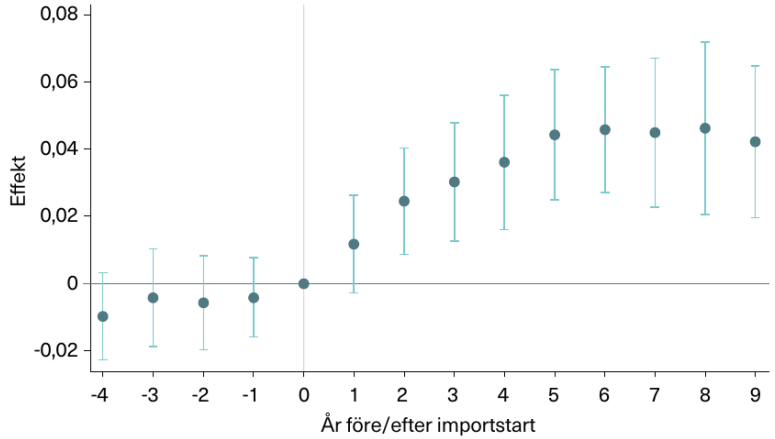
- Även TFP ökar i linje med teknologiska/organisatoriska förändringar
- Parallella trender före importstart

Företagen växer och uppgraderar sin kompetens

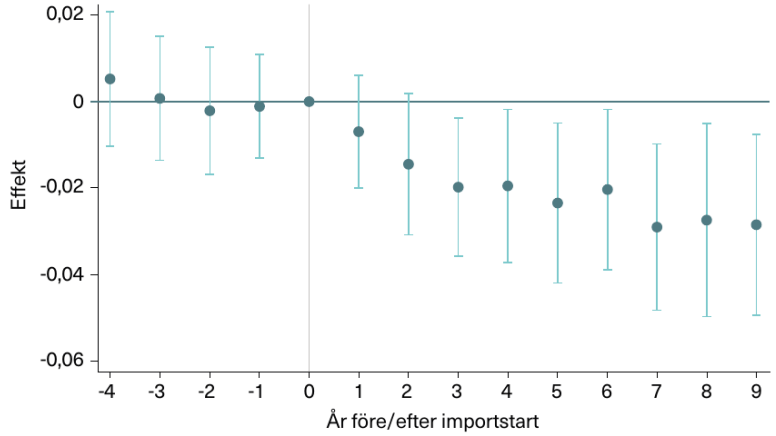
Antal anställda

Andel högutbildade

Andel lägre utbildning

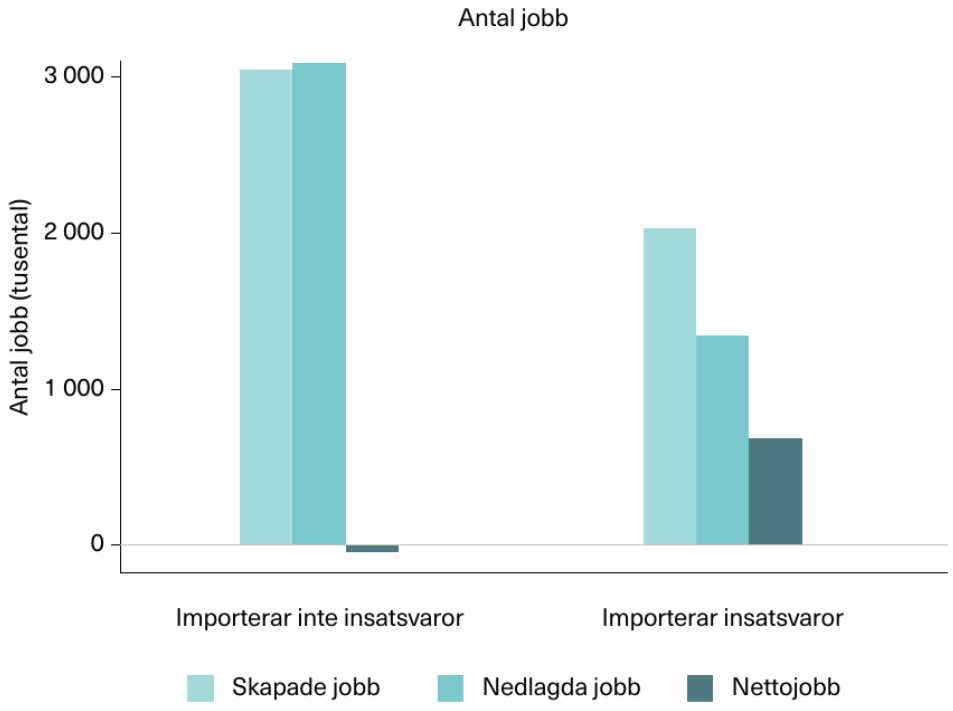

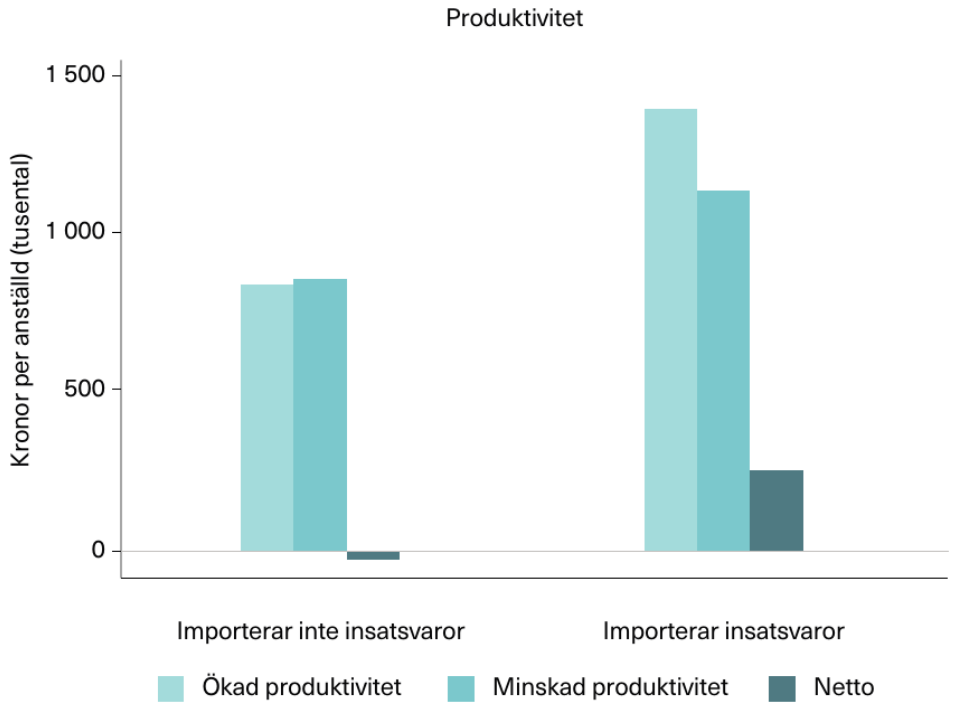

Beror den ökade produktiviteten på nedskärningar? Nej.

- Antalet anställda ökar efter importstart
- Humankapitalet uppgraderas: andelen högutbildade stiger, andelen med lägre utbildning minskar relativt
- **Implikation:** produktivitetslyftet drivs av tillväxt och uppgradering, inte av personalminskningar

Importerande företag står för nästan hela nettotillväxten

Jobb- och produktivitetsdynamik, 1997–2021

Jobb
nästan hela nettoökningen i importerande företag

Produktivitet
nästan hela nettoökningen i importerande företag

Deskriptivt, inte kausalt

Avslutningsvis: Vad betyder det här för politiken?

1. Sänk trösklarna för internationalisering

Små och medelstora företag möter höga fasta kostnader. Se över möjligheterna att samordna olika myndigheters stöd ytterligare.

2. Fördjupa EU:s inre marknad för tjänster

Nationella regler, licenser och behörighetskrav hindrar tjänstehandeln. Reformer gynnar även branscher som använder tjänster.

3. Frihandel & diversifiering

Uppdaterade frihandelsavtal, färre icke-tariffära hinder och WTO-reformer, så att företagen kan diversifiera.

Staten bör inte styra leverantörskedjorna. Statlig roll vid marknadsmisslyckanden: kunskapsspridning, informationsproblem, höga fasta kostnader.

Robusthet byggs genom diversifiering, inte genom att kedjorna ligger inom EU.

Tack!

fredrik.heyman@ifn.se

fredrik.sjoholm@ifn.se

Jakobsbergsgatan 18
Box 5629
114 86 Stockholm

+46 8 507 025 00
info@sns.se